

Márk Csaba Endre

Szépségszalonokban előforduló veszélyes anyagok és készítmények

A követelménymodul megnevezése:

Szépészeti szolgáltatóegység üzemeltetése

A követelménymodul száma: 1210-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-022-30

SZÉPSÉGSZALONOKBAN ELŐFORDULÓ VESZÉLYES ANYAGOK ÉS KÉSZÍTMÉNYEK

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Környezetünkben bárhol találkozhatunk a mindennapjaink során is veszélyes anyagokkal és készítményekkel. Tudják melyek a veszélyes anyagok és mit kell velük tenniük?

Önök fodrásként, kozmetikusként, kéz- és lábápolóként, műkörömépítőként és a szépségipari egyéb szakmaterületeken gyakorlati idejük alatt is, de munkájuk során is folyamatosan találkoznak veszélyes anyagokkal és készítményekkel. Tehetnék fel a kérdést, hogy a szépségipari készítményeket emberi bőrön alkalmazzuk, hogyan lehetnek ennek ellenére veszélyes anyagokat tartalmazók? Jogos a kérdésfeltevés, de bízom mire ezen tananyagelemet végigolvassák választ kapnak kérdéseikre.

Szépségipar kialakulása valójában az őskorban eredeztethető, hiszen a szépség iránti vágy és érdeklődés már akkor jelen volt. Fejlődése szinte párhuzamba vonható az emberi evolúcióval, mostanra óriási iparág épül a szépség megóvására, kialakítására. Igen jól olvasták kialakítására, hiszen mesterséges módszerekkel kívánják ma megőrizni az emberi szépséget. Előtérbe kerülnek a természetes eredetű készítmények, de sajnos mint azt Önök is jól tudják nem lehetséges mindent a szakmában tisztán természetes eredetű készítménnyel helyettesíteni. Jól jövedelmező iparág épül a szépség, mint emberi szükséglet köré ma már.

Szépségiparban dolgozók számos vegyi anyagot használnak munkájukhoz, amelyek többsége veszélyes anyagnak és készítménynek minősül. Munkájuk során nagyon fontosnak tartom, hogy a veszélyes anyagokat és azok veszélyeit felismerjék és ennek megfelelően bánjanak ezen anyagokkal saját és vendégük egészségének érdekében.

Tudták, hogy a veszélyes anyagokkal és készítményekkel való munkavégzést a helyileg illetékes ÁNTSZ felé be kell jelenteniük? **Bejelentési kötelezettségük elmulasztása vállalkozás nagyságától függően akár 50 millió Ft-os bírsággal is sújtható.** Igen jól olvassák, nem tévedés! Kérem ezért Önöket, hogy gondosan járjanak el ezen bejelentési kötelezettségük teljesítés során.

Nagyon fontosnak tartom, hogy a vegyi anyag és a veszélyes anyag közötti különbséget megemlítssem, hiszen a köztudatban nagyon sokszor keverednek ezek a fogalmak.

A veszélyes anyagok tekintetében beszélhetünk fizikai, kémiai és biológiai veszélyességről egyaránt.

Veszélyes anyagok besorolása:

- robbanó anyagok és készítmények,
- oxidáló anyagok és készítmények,
- fokozottan tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- kismértékben tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- nagyon mérgezőek,
- mérgezőek,
- ártalmasak,
- maró (korrozív) anyagok és készítmények,
- irritáló vagy izgató anyagok és készítmények,
- túlérzékenységet okozó (allergizáló, szenzibilizáló) anyagok és készítmények,
- karcinogén (daganatkeltő) anyagok és készítmények,
- mutagén (genetikai károsodást okozó) anyagok és készítmények,
- reprodukciót és az utódok fejlődését károsító anyagok és készítmények,
- környezetre veszélyes anyagok és készítmények.

2. ábra. L'OREÁL Excellence Crème hajfestékek¹

¹ Forrás: <http://www.shieldspharmacy.co.nz/Graphics/LOREAL.JPG> (2010. augusztus 09.)

2. Kémiai biztonság

A globális és az európai szabályozás a kémiai biztonság területén

A kemizáció kockázata. A vegyi anyagok lehetnek tűzés robbanásveszélyesek, környezetkárosítók, egészségkárosítók; a két vagy három tulajdonság és az ezekből származó kockázatok esetenkénti kombinációjával is kell számolni.

A 2000-s évek elején a kereskedelmi forgalomban lévő vegyi anyagok száma már meghaladta a 1300000 tonnát. Száma évente 400–1 000 új tétellel növekszik. A különböző márkaneveken (fantázianevek) forgalomba hozott készítmények számát 4 millióra becsülik.

A készítmények összetétele általában ipari titok, a "fogyasztók" (lakosság, egészségügy, környezetvédelem stb.) körében gyakran ismeretlen.

Mindehhez az alábbi kiegészítéseket kell hozzátenni: – az átfogóan vizsgált (tesztelt) és ismert vegyi anyagok száma alig több mint 2 000, de még a kielégítően ismert hatású vegyi anyagok száma sem több mint 60 000.

3. ábra. WHO (World Health Organization)

A WHO definíciója szerint minden egyes vegyi anyag potenciális kóroki tényező ; ez azt jelenti, hogy a vegyi anyagok (tételszámuk 13 milliónál több!), mint kóroki tényezők sokszorosan haladják meg az eddig ismert valamennyi emberi megbetegedés ismert kóroki tényezőinek számát.

Mindezek figyelembevételével belátható, hogy a kemizáció fokozott, különösen kontrollálatlan növekedése a kockázatok olyan jelentős növekedését okozza, ami globális következményekkel járhat együtt.

Erre először az 1960-as évek második felében az úgynevezett Római Klub (önként vállalkozó Nobel-díjas tudósok csoportja) hívta fel a figyelmet. A Római Klub a veszélyt elsősorban a globális környezet romlásában látta.

A kontrollálatlan kemizáció másik nem kívánatos következménye a korábban ismeretlen, majd egyre gyakoribbá váló kémiai háváriák, katasztrófák megjelenése. A nem kívánatos következményeknek ebbe a csoportjába soroljuk a vegyi anyaggal végrehajtott terrorcselekményeket is (például tokiói metró utasai vagy a tbilisi tüntetők elleni akciók).

A harmadik súlyos következményre – mint már említettük a – WHO hívta fel a figyelmet: megfelelő szabályozottság hiányában a vegyi anyagok – mint kóroki tényezők – a dolgozó ember és a lakosság tömeges egészségkárosodását idézhetik elő.

Kémiai biztonság, helyes vegyianyag-kezelés

A kemizáció negatív következményeinek megakadályozására az ENSZ nemzetközi összefogást hirdetett meg; 1972-ben Stockholmban összehívta az első Környezetvédelmi Világkongresszust. A Kongresszust követően nemzeti szintű intézkedéseken alapuló nemzetközi szabályozások léptek életbe, amelyek az úgynevezett kémiai biztonságot voltak hivatva garantálni.

A kémiai biztonság lényege: a környezet épségének és az ember egészségének védelme.

A kémiai biztonsági program jelentős részeredményeket hozott, de globális sikert nem tudott biztosítani – fejlesztést igényelt.

4. ábra. Dr Jaga termékcsalád

SZÉPSÉGSZALONOKBAN ELŐFORDULÓ VESZÉLYES ANYAGOK ÉS KÉSZÍTMÉNYEK KEZELÉSE

Az IFCS megfogalmazásában: a kémiai biztonság a vegyi anyagok termeléséből, tárolásából, szállításából, feldolgozásából, felhasználásából, lerakásából adódó rövid és hosszú távú, ember- és környezetkárosító hatások megelőzése.

A kémiai biztonság átfogó nemzeti és globális szabályozást igényel.

Ezt a szabályozást az Európai Unió viszonylag korán, már az 1960-s évek végén megkezdte kialakítani. A szabályozást Magyarország – figyelemmel az OECD és az ENSZ szervezetek ajánlásaira – honosította.

EU joganyag	Magyar joganyag
<p>a Tanács 67/548/EGK irányelve a veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására, címkézésére vonatkozó tagállami jogszabályok és közigazgatási rendelkezések közelítéséről</p>	<p>2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról</p>
<p>a Tanács 88/379/EGK irányelve a veszélyes készítmények osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó a tagállami jogszabályok és közigazgatási előírások közelítéséről</p>	<p>189/2000.(XI.8) kormányrendelet a kémiai terhelés bírság alkalmazásának részletes szabályairól</p>
<p>Az Európai Parlament és a Tanács 1999/45/ EK irányelve a tagállamok veszélyes készítmények osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó törvényeinek, rendeleteinek és adminisztratív előírásainak egységesítéséről</p>	<p>188/2000. (XI.8) kormányrendelet a kémiai biztonság területén működő tárcaközi bizottságról</p>
<p>a Tanács 793/93/EGK rendelete a meglévő anyagok emberekre és a környezetre való veszélyességének értékeléséről és ellenőrzéséről és a "leányirányelv"</p>	<p>26/2000. (IX.30) EüM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről</p>
<p>a Tanács 793/93/EGK rendelete a meglévő anyagok emberekre és a környezetre való veszélyességének értékeléséről és ellenőrzéséről és a "leányirányelv"</p>	<p>25/2000. (IX. 30) EüM-SzCsM együttes rendelet a munkahelyek kémiai biztonságáról</p>
<p>a Bizottság 93/67/EGK irányelve a Tanács 67/548/EGK irányelvében meghatározott vegyi anyagoknak az emberre és a környezetre vonatkozó kockázat értékelése alapelveinek meghatározásáról</p>	<p>44/2000. (XII. 20.) EüM rendelet veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások illetve tevékenységek részletes szabályozásairól</p>
<p>a Tanács 90/394/EGK irányelve a munkavállalók munkahelyi rákkeltő anyagok hatása elleni védelméről</p>	<p>9/2001. (III. 30.) EüM-FVM együttes rendelet a helyes laboratóriumi gyakorlat alkalmazásáról és ellenőrzéséről</p>
<p>a Tanács 76/769/EGK irányelve a tagállamok egyes veszélyes anyagok és készítmények forgalomba hozatalát korlátozó jogi és igazgatási előírásainak közelítéséről</p>	<p>41/2000. (XII. 20.) EüM-KöM rendelet a veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról</p>
<p>a Tanács 80/1107/EGK irányelve a munkavállalók vegyi, fizikai, biológiai hatóanyagokkal szembeni védelméről</p>	<p>12/2001. (V 4.) KöM-EüM rendelet a vegyi anyagok kockázatának becsléséről és a kockázat csökkentéséről</p>
<p>a Tanács 98/24/EK irányelve a munkavállalók kémiai anyagok munka közbeni hatásából adódó egészségi és biztonsági kockázata elleni védelméről</p>	

Az új szabályozással kapcsolatban kiemeljük:

a 2000. évi XXV. törvény (továbbiakban Kbtv.) hasonlóan más törvényekhez, azokat a feladatokat, amelyek teljesítését a hatóságnak (itt az ÁNTSZ) felügyelni kell, csak általánosságokban fogalmazza meg. A konkrét előírásokat e tekintetben a Kbtv.-hez kapcsolódó végrehajtási rendeletek tartalmazzák.

A Kbtv. leszögezi: az ÁNTSZ felügyeleti tevékenységét a közegészségügy szempontjából végzi; eközben más felügyeletet – környezetvédelmi, munkabiztonsági és munkaügyi, fogyasztóvédelmi felügyeletet, tűzvédelmi hatóság – külön jogszabályban előírt felügyeleti tevékenységét természetesen nem érinti.

A törvény kilenc fejezete a következő kérdésekkel foglalkozik:

- Fogalom meghatározások és a törvény hatálya.
- Az anyagok és készítmények emberre és környezetre való veszélyességének meghatározása, a veszély azonosítása.
- Az anyagok és készítmények veszélyesség szerinti osztályozása, bejelentése, az új anyagok törzskönyvezése.
- A veszélyes anyagok, illetve veszélyes készítmények csomagolása, feliratozása (címkézése, tárolása, szállítása, reklámozása)
- Kockázatbecslés, kockázatcsökkentés. A kockázat kezelése.
- A kockázatok ismertetése, közzététele: információcsere.

A veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel végzett tevékenység feltételei, a kémiai biztonság hatósági ellenőrzése.

A törvény végrehajtási rendeletei megfelelnek a kémiai biztonság szabályozást igénylő szektorainak, alkalmasak arra, hogy a veszélyes anyagok (készítmények) emberi egészséget vagy a környezet épségét, az élővilág biodiverzitásának megmaradását, a fenntartható fejlődést garantálják.

3. Anyagok és készítmények tulajdonságaik alapján történő besorolása

3.1 Az anyagok és készítmények fizikai, fizikai-kémiai és kémiai tulajdonságai alapján, tűz- és robbanásveszélyesség szerinti osztályozása

Robbanó anyagok és készítmények: az olyan folyékony, képlékeny, kocsonyás vagy szilárd anyagok és készítmények, amelyek a légköri oxigénnel vagy anélkül, gyors gázfejlődéssel járó hőtermelő reakcióra képesek, és amelyek adott kísérleti körülmények között, illetőleg nyomásra vagy hőre felrobbannak.

5. ábra. *Robbanásveszélyes (E) anyagok*

oxidáló anyagok és készítmények: azok az anyagok és készítmények, amelyek más, elsősorban gyúlékony anyagokkal érintkezve erősen hőtermelő reakciót adnak.

6. ábra. *Égést tápláló, oxidáló (O) anyagok*

fokozottan tűzveszélyes anyagok és készítmények: azok a folyékony anyagok és készítmények, amelyeknek lobbanás- és forráspontja rendkívül alacsony, azon gázok, amelyek a környezeti hőmérsékleten és nyomáson a levegővel érintkezve gyúlékonyak.

F+

7. ábra. *Fokozottan tűzveszélyes (F+) anyagok*

tűzveszélyes anyagok és készítmények: azok az anyagok és készítmények, amelyek a levegőn, normális hőmérsékleten öngyulladásra képesek, szilárd halmazállapotban valamely gyújtóforrás rövid ideig tartó behatására könnyen meggyulladnak, majd a gyújtóforrás eltávolítása után tovább égnek vagy bomlanak, olyan folyékony anyagok és készítmények, amelyek nagyon alacsony lobbanásponttal rendelkeznek, vízzel vagy nedvességgel érintkezve könnyen gyulladó gázt fejlesztenek, veszélyes mennyiségben.

F

8. ábra. Tűzveszélyes (F) anyagok

kismértékben tűzveszélyes anyagok és készítmények: olyan folyékony anyagok és készítmények, amelyek alacsony lobbanásponttal rendelkeznek; **R 10 Kevésbé tűzveszélyes**

3.2 Az anyagok és készítmények mérgező (toxikológiai) tulajdonságai alapján, toxikológiai sajátosságok szerinti osztályozása

A veszélyes anyaggal, illetve a veszélyes készítménnyel kapcsolatos tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy a tevékenység az azt végzők és más személyek egészségét ne veszélyeztesse, a környezet károsodását, illetve szennyezését ne idézze elő, illetőleg annak kockázatát ne növelje meg.

Kategória	orális LD ₅₀ , ALD patkány mg/kg	dermális LD ₅₀ , ALC patkány vagy nyúl mg/kg	inhalációs LD ₅₀ , ALC patkány mg/liter/4 óra
Nagyon mérgező	≤ 25	≤ 50	≤ 0, 25
Mérgező	25-200	50-400	0, 25-1
Ártalmatlan	> 200-2000	> 400-2000	> 1-5

9. ábra. A veszélyes vegyi anyagok méregerősség szerinti osztályozása

nagyon mérgezők: azok az anyagok és készítmények, amelyek belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén igen kis mennyiségben halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okoznak.

T+

10. ábra. Nagyon mérgező (T+) anyagok

mérgezők: azok az anyagok és készítmények, amelyek belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén kis mennyiségben halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okoznak.

T

11. ábra. Mérgező (T) anyagok

ártalmasak: azok az anyagok és készítmények, amelyek a belégzésük, lenyelésük vagy a bőrön át történő felszívódásuk esetén halált vagy heveny, illetve idült egészségkárosodást okozhatnak.

Xn

12. ábra. Ártalmas (Xn) anyagok

maró (korrozív) anyagok és készítmények: amelyek élő szövettel érintkezve azok elhalását okozzák, irritáló vagy izgató anyagok és készítmények, olyan nem maró anyagok és készítmények, amelyek a bőrrel, szemmel vagy a nyálkahártyával való pillanatszerű, hosszan tartó vagy ismételt érintkezésük esetén gyulladást okoznak.

Xi

13. ábra. Irritatív (Xi) anyagok

túlérzékenységet okozó (allergizáló, szenzibilizáló) anyagok és készítmények: amelyek ismételt belégzésüket, illetőleg a bőrön vagy a nyálkahártyán történő ismételt felszívódásukat követően túlérzékenységet okoznak.

14. ábra. Tetováló munka közben

A túlérzékenység gyulladássos (bőr, nyálkahártya, kötőhártya), fulladásos reakcióban (tüdő) vagy a keringés összeomlásának formájában jelenhet meg. Szépségipari szakmák esetében az allergia megállapítása nagyon fontos tényező, hiszen számtalan allergizáló anyaggal dolgoznak munkájuk során.

– karcinogén anyagok és készítmények: olyan anyagok és készítmények, amelyek belégzéssel, szájon át, a bőrön, a nyálkahártyán keresztül vagy egyéb úton a szervezetbe jutva daganatot okoznak, vagy előfordulásának gyakoriságát megnövelik.

Lehet: T+, T, Xn-besorolású

– mutagén anyagok és készítmények: amelyek belégzéssel, szájon át, a bőrön, a nyálkahártyán keresztül vagy egyéb úton a szervezetbe jutva genetikai károsodást okoznak vagy megnövelik a genetikai károsodások gyakoriságát.

Lehet: T+, T, Xn-besorolású

– reprodukción és az utódok fejlődését károsító anyagok és készítmények: amelyek belégzéssel, szájon át, a bőrön, a nyálkahártyán keresztül vagy egyéb úton a szervezetbe jutva megzavarják, általában gátolják a reprodukciót, illetve az utódokban morfológiai, illetőleg funkcionális károsodást okoznak;

Lehet: T+, T, Xn-besorolású

3.3 Az anyagok és készítmények környezetkárosító (ökotoxikológiai) tulajdonságai alapján, ökotoxikológiai sajátosságok szerint lehetnek

környezetre veszélyes anyagok és készítmények: amelyek a környezetbe jutva a környezet egy vagy több elemét azonnal vagy meghatározott idő elteltével károsítják, illetve a környezet állapotát, természetes ökológiai egyensúlyát, biodiverzitását megváltoztatják.

N

15. ábra. Környezeti veszély (N) anyagok

Megjegyzés:

- Az E, O, F, F+, T, T+, C, Xn, Xi, N az egyes veszélykategóriák jelzéseinek rövidítései betűkkel, ún. veszélyjelekkel; a veszélyjelek a szimbólumokkal együtt vagy azok "rövidítése" végett, azok nélkül is (pl. N-szimbólum, környezeti veszély veszélyjelöléssel) használatosak.
- Ha egynél több figyelmeztető veszélyjel van hozzárendelve egy anyaghoz:
- a T+, illetve T veszélyjel kötelező felhelyezése esetén nem kötelező az Xn, Xi és C veszélyjel felhelyezése,
- a C veszélyjel kötelező felhelyezése esetén nem kötelező az Xn, Xi veszélyjel felhelyezése,
- az E veszélyjel kötelező felhelyezése esetén nem kötelező az F+, F és az O veszélyjelek felhelyezése.

Vegyianyagok mérgező hatásai az emberi szervezetre:

- Túlérzékenységet okozhatnak (allergizáló, szenzibilizáló)
- Specifikus egészségkárosító sajátosságúak: szerv vagy szervrendszer specifikus hatások heveny, félheveny vagy idült mérgezésben vagy azt követően, amelyek súlyosak és nem súlyosak, reverzibilisek vagy irreverzibilisek lehetnek
- Rákkeltő hatás
- Mutagének lehetnek
- Reprodukció-károsító (szaporodást károsító)
- Bőrön át történő felszívódás veszélye
- Átmenetileg vagy tartósan hatástalan szöveti raktározás, tárolódás stb.

16. ábra. Minden veszélyes anyag mérgező anyag egyben?

3.4 Veszélyes anyagok besorolása (mérgező hatás és veszélyesség alapján)

Osztályba sorolási szempontok:

- veszélyesség szempontjainak meghatározása
- méregerősség meghatározása
- szimbólum, veszélyjel meghatározása
- jellemző kockázatok meghatározása
- R (risk) mondat, amely a veszélyes anyagok kockázataira utal.
- biztonsági tanácsok meghatározása
- S (safety) mondat hozzárendelés, amely a veszélyes anyaggal szembeni óvintézkedésekre utal.

Veszélyességi osztályok	
I. veszélyességi osztály:	különösen veszélyes anyagok
II. veszélyességi osztály:	fokozottan veszélyes anyagok
III. veszélyességi osztály:	mérsékelten veszélyes anyagok
IV. veszélyességi osztály:	nem veszélyes anyagok

A veszélyes anyaggal, illetve a veszélyes készítménnyel kapcsolatos tevékenységet úgy kell megtervezni és végezni, hogy a tevékenység az azt végzők és más személyek egészségét ne veszélyeztesse, a környezet károsodását, illetve szennyezését ne idézze elő, illetőleg annak kockázatát ne növelje meg.

3.5 A mérgező anyagok biztonságos kezelésének és tárolásának szabályai

Minden olyan munkahelyen, ahol valamilyen mérgezési veszély előfordulhat, könnyen elérhető helyen, állandóan felhasználható állapotban kell tartani mindazokat a védőeszközöket, gázálcokat, gyógyszereket, illetve elsősegélynyújtó szereket, amelyek az adott helyen előfordulható mérgezések megelőzésére, illetve az azonnali segítségnyújtáshoz szükségesek.

- A védőeszközök használata kötelező minden olyan munkánál, ahol mérgezés vagy más egészségromlás veszélye fennállhat.
- A megadott különlegesen erős mérgeket, illetve az ezeket tartalmazó oldatokat, az egyes munkahelyeken csak az úgynevezett mérge szekrényben szabad tárolni. Ennek felügyeletével és a kivételezések nyilvántartásával csak megfelelően képzett szakembert szabad megbízni.
- A mérget tartalmazó edényekre a "Mérge" jelzést rá kell tenni.
- Vigyázni kell, hogy a mérgek szájba, ételbe ne kerüljenek és ne érintkezzenek a test felületével. Olyan helyeken, ahol mérgekkel dolgoznak, ételt tartani szigorúan tilos.
- Mérgekkel történő műveletek befejezése után a kézmosás kötelező!
- Mérgező anyagot feleslegesen ne használjunk, hanem igyekezzünk mással pótolni.

3.6 Gyúlékony, robbanásveszélyes anyagok biztonságos kezelésének és tárolásának szabályai

- Különös gondot kell fordítani a gyúlékony oldószerekre. Ezeket nagy melegben hűtőszekrényben vagy hűtött helyiségben kell tárolni.
- Könnyen illó vagy erősen tűzveszélyes folyadékot tartalmazó üveget csak ürtartalma 90 %-ig szabad megtölteni.
- Erősen tűzveszélyes folyadék öntésénél, ha annak mennyisége az 1 l-t meghaladja, fémtölcsért kell használni, amelyet, ha nem fémedénybe töltünk, földelni kell (dörzselektromos szikra képződhet!)
- Minden tárolóedényen feltűnő módon kell feltüntetni a tárolt folyadék megnevezését és az I. veszélyességi fokozatú folyadéknál a "tűz és robbanásveszélyes" a II. és III. veszélyességi fokozatú folyadéknál a "tűzveszélyes" feliratot!
- Tűz- és robbanásveszélyes anyagokkal csak szakszerűen betanított személyek dolgozzanak!
- Alacsony forrpon tűzveszélyes anyagok melegítését, desztillálását óvatosan, víz vagy olajfürdő alkalmazásával, "forrkővel", rögzített desztilláló feltéttel, lehetőleg vegyifülkében, a szellőztetést bekapcsolva szabad végezni. Hőforrásul nyílt láng nem alkalmazható.

- Szárítószekrényben tilos olyan anyagot szárítani, amely nagyobb mennyiségű tűzveszélyes oldószert tartalmaz.
- Azokba a helyiségekbe, amelyekben naponta összesen 1 liternél több étert, acetont, szén-diszulfidot és összesen 2 liternél több benzolt, petrolétert, benzint, alkoholt, xilolt, toluolt, stb. dolgoznak fel, gyufát, öngyújtót vagy más nyílt lángot adó eszközt bevinni, ilyeneket ott használni vagy dohányozni szigorúan tilos!

17. ábra. Univerzális tisztítószer

4. Biztonsági adatlap

2000 évi. XXV. törvény a kémiai biztonságról és a 44/2000 EüM rendelet a veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások, illetve tevékenységek részletes szabályairól és még jó néhány jogszabály előírásait kell figyelembe venni a kezelésüknél és még ugyanennyi jogi előírás foglalkozik a hulladékok kezelésével a szépségipari anyagok kezelése szempontjából.

Minden anyag mi valamilyen veszélyes tényezővel rendelkezik veszélyes anyagnak, számít.

A veszélyes anyagok biztonsági adatlappal kell, hogy rendelkezzenek.

Nagyon fontos, mert a hatóságok célzottan ennek meglétét szokták kérni.

Veszélyes tényezők az alábbiak: maró, mérgező, tűzveszélyes, irritatív, ártalmas, robbanás veszélyes, égéstápláló, környezetre veszélyes.

Piktogrammok:

Veszélyes anyagokat TILOS élelmiszeres edényben, flakonban tárolni. Csak a saját edényzetében és az eredetivel megegyező címkével kell ellátni.

A kiürült csomagoló edényzetet a biztonsági adatlapban foglaltak szerint kell kezelni.

Biztonsági adatlap

Egy szabványos adatlap 16 pontból áll.

Minden pontnak meg van a funkciója, mely valamilyen előírást részletez. Az adatlapot az anyag mellett kell tárolni, ha baleset történik vagy rosszullet a dolgozó azonnal tájékozódni tudjon, mit kell tennie.

A munkavállalókkal oktatás keretein belül ismertetni kell az anyagok által okozott veszélyeket és a hozzájuk használandó egyéni védőeszközök használatát.

Tárolási rendszert kell kialakítani egyes anyagok stabilitási és reakcióképességei alapján. Pl.: Együtt tárolás, fémszekrényes tárolás (pl.: tűzveszélyes anyagoknál). A tárolási rendszert a dolgozóknak ismerniük kell, és a gyakorlatban alkalmazni.

A tárolóhelyeken fel kell tüntetni az anyagok listáját és piktogrammal jelölni kell az egyéni védőeszközök használatát. Általános megállapítás, hogy a tárolóhelynek hatékony szellőzésűnek és száraznak kell lennie. További információ biztonsági adatlapban fellelhető....

A felhasznált veszélyes anyagokról listát vagy regisztert kell vezetni, hogy mennyi fogy mennyivel rendelkeznek és ezeket az információkat az ÁNTSZ felé jelenteni köteles a vállalkozás.

A veszélyes anyag, illetve veszélyes anyagot tartalmazó készítmény/keverék magyar nyelvű biztonsági adatlappal hozható forgalomba.

A biztonsági adatlapnak tartalmilag és formailag a Magyar Köztársaság területén hatályban lévő jogszabályokhoz kell igazodnia!

Mivel a REACH rendelet nem ír elő "automatikus" aktualizálási kötelezettséget, ezért előfordulhat, hogy az idegen nyelvű adatlap nem a REACH formai és tartalmi követelményei szerint készült, Magyarországon azonban az új bejelentéseket csak a REACH szerint készült adatlapokkal fogadják el!

A biztonsági adatlapban foglalt adatokért, információkért a bejelentésre kötelezett vonható felelősségre, ezért a biztonsági adatlap egyszerű "lefordítása" nem biztos, hogy önmagában teljesíti a bejelentő kötelezettségeit!

5. Kozmetikumok gyártását, forgalmazását szabályozó jogszabályok

A kozmetikumok a mindennapokban használt, sok esetben az egészség és a jó közérzet fenntartását szolgáló termékek.

Mivel a kozmetikai termékek eredendően az emberi testtel külsőleg, vagy a fogakkal és a szájüreg nyálkahártyájával érintkezésbe kerülő termékek, ezért elsődleges szempont ezen termékek biztonságossága.

Mindezekkel összefüggésben a kozmetikumokat speciális, külön jogszabályokban meghatározott biztonsági értékeléssel szükséges ellátni.

Kozmetikai termékek rendeltetés szerinti besorolása

1. Bőrrel (kéz, arc, láb, test stb.) érintkező krémek, emulziók, tonikok, gélek, olajok, spray-k.
2. Arcmaszkok (a kémiai hámlasztó termékek kivételével).
3. Bőrszínező termékek (folyadék, paszta, púder).
4. Hintőporok, púderok (higiénés, fürdés utáni, make-up).
5. Szappanok (toalett, dezodoráló stb.).
6. Parfümök, illatosítók, toalettvizek, kölnik.
7. Fürdő- és tusoló termékek (sók, tabletták, habok, olajok, gélek stb.).
8. Szőrtelenítők (krém, emulzió, gyanta).
9. Dezodoráló, izzadásgátló termékek (stift, golyós, krém, spray).
10. Hajkezelő termékek:
 - színezők, festékek, festékeltávolítók, világosítók, rögzítők,
 - hullámosítók, kiegyenesítők, fixálók, előkezelők.
11. Hajápoló, -formázó termékek:
 - tisztítók (sampon, púder),
 - kondicionálók (emulzió, krém, olaj, balzsam, szesz),
 - rögzítők (lakk, zselé, brillantin).
12. Borotválkozó termékek (krém, hab, szappan, zselé, borotválkozás előtti és utáni folyadék, balzsam).
13. Sminkelő és sminkeltávolító termékek az arcról, szemkörnyékről.
14. Ajakápoló, ajakdíszítő termékek.
15. Fog- és szájjápoló termékek (krém, zselé, oldat, spray, protézis tisztító, ragasztó, plakkfestő).
16. Körömápolók, körömdíszítők, körömpépítők, körömlakklemosók.
17. Külső nemi szervekkel érintkezésbe kerülő intim higiénés termékek.
18. Napozáshoz használatos termékek (krém, olaj, emulzió, zselé, spray).
19. Napfény nélküli önbarnítók.
20. Ránckisimítók.

Kozmetikumok gyártását, forgalmazását szabályozó magyar jogszabályok

Hazánkban a kozmetikumok gyártásának és forgalmazásának körülményeit, szabályait a 40/2001. (XI. 23.) EüM rendelet a kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártási, forgalmazási feltételeiről és közegészségügyi ellenőrzéséről és módosításai:

3/2004. (XI. 17.) EüM, 29/2005. (VIII. 2.) EüM, 61/2005. (XII. 20.) EüM, 17/2006. (IV. 19.) EüM 48/2006. (XII. 28.) EüM, 27/2007. (VI.11) EüM, 47/2007 (X.31.) EüM, 3/2008 (I.11.), 37/2008.(IX.26.) EüM 16/2009 (V.11.) EüM, 27/2009.(VIII.5.) 14/2010.IV.7.) EüM rendelet szabályozza.

A kozmetikumok fogalma:

"E rendelet alkalmazásában kozmetikai termék minden olyan anyag vagy készítmény, amely az emberi testtel (bőr, szőrzet, köröm, ajak, külső nemi szervek) külsőleg vagy a fogakkal és a szájüreg nyálkahártyájával érintkezésbe kerül elsődlegesen azzal a céllal, hogy azokat tisztítsa, illatosítsa, védje, ápolja, megjelenését megváltoztassa, illetve kiküszöbölje a kellemetlen testszagot."

A jogszabály mellékletében részletes lista található a kozmetikumok gyártásánál fel nem használható, illetve csak adott körülmények között felhasználható anyagokról.

Kiemelt fontosságú terület a kozmetikumok címkézése, hiszen a fogyasztóhoz a gyártó/forgalmazó ezen az úton tudja a termék felhasználásához fontos információkat eljuttatni.

18. ábra. Schwarzkopf termékcsalád

Hazánkban a kozmetikumok hatósági felügyeletét az OÉTI látja el.

Feladatai:

- A kozmetikai készítményekben felhasználásra engedélyezett anyagokat tartalmazó mellékletekben nem szereplő anyag(ok) ideiglenes felhasználásának engedélyezése.
- A kozmetikai készítményt gyártó/forgalmazó az üzleti titok megőrzése érdekében benyújtott kérelme alapján egy/több összetevő feltüntetésének mellőzésére vonatkozó engedély kiadása, ill. meghosszabbítása.
- Hazai gyártók termékinformációs dokumentációjának (TID) ellenőrzése.

Kozmetikumok gyártását, forgalmazását szabályozó Uniós jogszabályok

A TANÁCS IRÁNYELVE (1976. július 27.) a kozmetikai termékekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről

Az irányelv több mint 30 éves, még az 1967-es Római Szerződés keretében jött létre.

Az irányelv a kozmetikai termékeket a következő kategóriákba osztja:

- Bőrrel (kéz, arc, láb stb.) érintkező krémek, emulziók, folyadékok, zselék, és olajok
- Arcmaszkok (kivéve az arcradírokat)
- Bőrszínező termékek (folyadékok, paszták, porok)
- Arcpúderek, zuhanyozás utáni hintőporok, higiéniai hintőporok stb.
- Toilette-szappanok, dezodorálószappanok stb.
- Parfümök, illatosított vizek és kölnivizek
- Fürdéshez és tusoláshoz használt készítmények (sók, habok, olajok, zselék stb.)
- Szőrtelenítőszer
- Dezodorok és izzadásgátlók
- Hajápolási termékek:
 - hajszínezők és színtelenítőszer
 - hajhullámosító, hajkiegyenesítő és hajrögzítő készítmények
 - hajformázó termékek
 - tisztítótermékek (folyadékok, porok, samponok)
 - kondicionálótermékek (folyadékok, krémek, olajok)
 - fodrászati kellékek (folyadékok, lakkok, brillantinok)
- Borotválkozáshoz való termékek (krémek, habok, szeszek stb.)
- Az arc és a szem festésére vagy a festék eltávolítására szolgáló termékek
- Az ajkakon használható termékek
- Fog- és szájápolási termékek
- Körömápoló termékek és körömlakkok
- A külső nemi szervekkel érintkezésbe kerülő higiénés termékek
- Napozáshoz használt termékek
- Mesterséges bőrbarnító termékek
- Bőrvilágosító termékek
- Ránctalanítótermékek

A dokumentum szabályozza a kozmetikumokban fel nem használható, és bizonyos feltételek mellett felhasználható anyagok listáját. Szintén tartalmazza az engedélyezett színezőanyagok, tartósítószeres és UV szűrő anyagok listáját is.

Kitér továbbá a kozmetikumok címzésére is, mely ezen termékek esetében kiemelten fontos.

Az évek során azonban az egymást követő módosító szabályok hatására a kozmetikai iparban használatos különféle vegyületekre érvényes részletes szabályozás rendkívül összetetté és nehezen kezelhetővé vált.

19. ábra. WELLA termékcsalád

Ezért az EU illetékes szervei és a kozmetikai ipar összefogásaként 2009. november 30-án nyilvánosságra hozták az új, kozmetikai rendeletet.

Az Európai Parlament és a Tanács 1223/2009/EK rendelete (2009. november 30.) a kozmetikai termékekről

A 2009 végén megjelent új EU-s kozmetikai rendelet 27 ország egyéni szabályozását, közel 3500 oldalnyi jogi szöveget hoz egy, közös, egységes rendeletbe. Az 1976-ban kiadott kozmetikai irányelv már toldozott-foldozottá vált a közel 55 módosításával, és az egységes terminológia hiányával. A rendelet célja a kozmetikumok biztonságának megerősítése, valamint a költségek csökkentése.

Az új jogszabály többek között egységesíti a kozmetikumok biztonsági értékelésének a tartalmi/formai elemeit, valamint új, olcsóbb bejelentési procedúrát ír elő, mellyel elősegíthetik az EU közel 3000 kozmetikai gyártójának versenyképességét.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A "Szakmai információtartalom" (tananyag) részben leírt sok ismeret miatt, ha szükségesnek érzi, olvassa újra a tananyagot is, bár erre sort keríthet részenként, az egyes kérdésekre keresett válaszok során is. Ha szükségesnek találja, vagy a téma egyes részei alaposabban is érdeklik, internetes forrásból számos kiegészítő és értelmező ismeretre tehet szert.

Fontos! Soha ne arra törekedjék, hogy szó szerint tanulja meg a tananyag egyes részeit, inkább próbálja értő módon értelmezni a tananyagot, adaptálni napi élethelyzetébe a tananyagot.

Szépségipari szakmákban a veszélyes anyagok és készítmények kezelése nagy körültekintést és a szabályozások rendszeres követését igényli.

Első fejezetben megismerkedhetnek a veszélyes anyagok és a vegyi anyagok közötti különbséggel és a veszélyes anyagok besorolásával. Második fejezetben a kémiai biztonság európai és globális szabályozásával, jogszabályi háttérével, majd a következő harmadik fejezetben az anyagok és készítmények különböző besorolásával és piktogramjaikkal.

Negyedik fejezetben a biztonsági adatlap fontosságával és tartalmával, majd ezt követően az ötödik fejezetben a kozmetikumok fogalmával és gyártásuk, forgalmazását szabályozó jogszabályokkal.

Szépészeti szolgáltatóegységekben dolgozók számára olyan információkkal szolgálunk, amelyek mindennapi munkájuk során és egyes szabályzatok kialakítása során fontos munkájuk során. Gondoljanak a szépségszalonok takarítási szabályzatára! Milyen tisztítószereket használ Ön a szalonjában? Rendelkezik mindezen termékekhez biztonsági adatlappal?

Célszerű elolvasni először az egyes fejezeteket, majd összeírni az esetlegesen felmerülő kérdéseket, fogalmakat, megkeresni a választ a tananyagban vagy az interneten. Fejezetekhez kapcsolódó önellenőrző feladatokat fejezetenként megoldani, ezzel ellenőrizve tudásukat.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

A következő feladatok megoldása során lehetőleg már ne használjon segítséget, ha azt a feladat típusa szükségessé teszi, azt a feladat szövege tartalmazza!

1. feladat

Írja le a veszélyes anyag és a vegyi anyag fogalmát!

2. feladat

Sorolja fel és írja le a veszélyes anyagok besorolási szempontjait!

3. feladat

Írja le a kémiai biztonság lényegét!

4. feladat

Írja le a következő jogszabályok után miről szólnak!

2000. évi XXV. törvény _____

44/2000. (XII. 20.) EüM rendelet _____

5. feladat

A fertőtlenítő és takarító szereken különböző veszélyszimbólumokat találhatunk. Írja a következő veszélyességi szimbólumok alá jelentésüket!

a)

b)

6. feladat

Írja le a karcinogén anyagok és készítmények fogalmát!

7. feladat

Sorolja fel és írja le a vegyi anyagok mérgező hatásai az emberi szervezetre!

8. feladat

Írja le a veszélyes anyagok osztályba sorolási szempontjait!

9. feladat

Írja le a kozmetikumok fogalmát a 40/2001. (XI. 23.) EüM rendelet szerint!

10. feladat

Hazánkban a kozmetikumok hatósági felügyeletét mely szerv látja el? Írja le feladatait!

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

Természetes állapotában előforduló vagy ipari termelő folyamatból származó kémiai elemek vagy ezek vegyületeit nevezzük **vegyi anyagoknak**.

Veszélyes anyag az az anyag, vagy készítmény amely, vagy amelynek bármely összetevője, illetve átalakulási terméke a különféle módon meghatározott veszélyességi jellemzők valamelyikével rendelkezik, és a veszélyes összetevő olyan koncentrációban van jelen, hogy ezáltal:

- az élővilágra,
- az emberi életre és egészségre,
- a környezet bármely elemére veszélyt jelent,

illetve nem megfelelő tárolása és kezelése esetében károsító hatást fejt ki.

2. feladat

Veszélyes anyagok besorolása:

- robbanó anyagok és készítmények,
- oxidáló anyagok és készítmények,
- fokozottan tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- kismértékben tűzveszélyes anyagok és készítmények,
- nagyon mérgezőek,
- mérgezőek,
- ártalmasak,
- maró (korrozív) anyagok és készítmények,
- irritáló vagy izgató anyagok és készítmények,
- túlérzékenységet okozó (allergizáló, szenzibilizáló) anyagok és készítmények,
- karcinogén (daganatkeltő) anyagok és készítmények,
- mutagén (genetikai károsodást okozó) anyagok és készítmények,
- reprodukciót és az utódok fejlődését károsító anyagok és készítmények,
- környezetre veszélyes anyagok és készítmények.

3. feladat

A kémiai biztonság lényege: a környezet épségének és az ember egészségének védelme.

4. feladat

2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról

44/2000. (XII. 20.) EüM rendelet veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások illetve tevékenységek részletes szabályozásairól

5. feladat

- a) Égést tápláló, oxidáló (O) anyagok
- b) Környezeti veszély (N) anyagok

6. feladat

karcinogén anyagok és készítmények: olyan anyagok és készítmények, amelyek belégzéssel, szájon át, a bőrön, a nyálkahártyán keresztül vagy egyéb úton a szervezetbe jutva daganatot okoznak, vagy előfordulásának gyakoriságát megnövelik.

7. feladat

Vegyianyagok mérgező hatásai az emberi szervezetre:

- Túlérzékenységet okozhatnak (allergizáló, szenzibilizáló)
- Specifikus egészségkárosító sajátosságúak: szerv vagy szervrendszer specifikus hatások heveny, félheveny vagy idült mérgezésben vagy azt követően, amelyek súlyosak és nem súlyosak, reverzibilisek vagy irreverzibilisek lehetnek
 - Rákkeltő hatás
 - Mutagének lehetnek
 - Reprodukció-károsító (szaporodást károsító)
 - Bőrön át történő felszívódás veszélye
 - Átmenetileg vagy tartósan hatástalan szöveti raktározás, tárolódás stb.

8. feladat

Osztályba sorolási szempontok:

- veszélyesség szempontjainak meghatározása
- méregerősség meghatározása
- szimbólum, veszélyjel meghatározása
- jellemző kockázatok meghatározása
- R (risk) mondat hozzárendelés
- biztonsági tanácsok meghatározása
- S (safety) mondat hozzárendelés

9. feladat

Kozmetikai termék minden olyan anyag vagy készítmény, amely az emberi testtel (bőr, szőrzet, köröm, ajak, külső nemi szervek) külsőleg vagy a fogakkal és a szájüreg nyálkahártyájával érintkezésbe kerül elsődlegesen azzal a céllal, hogy azokat tisztítsa, illatosítsa, védje, ápolja, megjelenését megváltoztassa, illetve kiküszöbölje a kellemetlen testszagot.

10. feladat

Hazánkban a kozmetikumok hatósági felügyeletét az OÉTI látja el.

Feladatai:

- A kozmetikai készítményekben felhasználásra engedélyezett anyagokat tartalmazó mellékletekben nem szereplő anyag(ok) ideiglenes felhasználásának engedélyezése.
- A kozmetikai készítményt gyártó/forgalmazó az üzleti titok megőrzése érdekében benyújtott kérelme alapján egy/több összetevő feltüntetésének mellőzésére vonatkozó engedély kiadása, ill. meghosszabbítása.
- Hazai gyártók termékinformációs dokumentációjának (TID) ellenőrzése.

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Somorjai Gáborné: Munkavédelem és környezetvédelem a szépségipari szakmákban, Beato Angelico Kiadó, Győr 2009.

Horváth József: Munka- és környezetvédelem, Tankönyvmester Kiadó, Budapest 2008.

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény.

2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról

189/2000.(XI.8) kormányrendelet a kémiai terhelés bírság alkalmazásának részletes szabályairól

26/2000. (IX.30) EüM rendelet a foglalkozási eredetű rákkeltő anyagok elleni védekezésről és az általuk okozott egészségkárosodások megelőzéséről

25/2000. (IX. 30) EüM–SzCsM együttes rendelet a munkahelyek kémiai biztonságáról

44/2000. (XII. 20.) EüM rendelet veszélyes anyagokkal és a veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes eljárások illetve tevékenységek részletes szabályozásairól

41/2000. (XII. 20.) EüM–KöM rendelet a veszélyes anyagokkal, illetve veszélyes készítményekkel kapcsolatos egyes tevékenységek korlátozásáról

40/2001. (XI. 23.) EüM rendelet a kozmetikai termékek biztonságosságáról, gyártási, forgalmazási feltételeiről és közegészségügyi ellenőrzéséről

Európai Parlament és a Tanács 1223/2009/EK rendelete (2009. november 30.) a kozmetikai termékekről

AJÁNLOTT IRODALOM

Somorjai Gáborné: Munkavédelem és környezetvédelem a szépségipari szakmákban, Beato Angelico Kiadó, Győr 2009.

Horváth József: Munka- és környezetvédelem, Tankönyvmester Kiadó, Budapest 2008.

A(z) 1210-06 modul 022-es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
33 815 01 1000 00 00	Fodrász
31 815 01 0000 00 00	Kéz- és lábápoló, műkörömépítő
52 815 01 0000 00 00	Kozmetikus

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:

14 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató